

Ei văd derularea faptelor și fenomenelor istoriei în spirit evoluționist, în concepții clar exprimate, istorice, politice, au principii pe care le respectă, au metodă.

Motivul care l-a determinat pe autor să scrie această lucrare a fost, după cum însuși menționează, „încrederea într-o dreaptă ierarhizare a valorilor culturii vechi românești. Ureche, Costin, Constantin Cantacuzino, Ion Neculce nu sunt cronicari. Ei sunt istorici. Sunt personalități ale culturii și istoriei române, nu doar cronicari”. Și ca să nu existe suspiciuni asupra faptului că au fost socotiți doar cronicari de personalitățile românești, Alexandru Ligor își expune punctul de vedere asupra operelor înaintașilor lui, încă de la primele pagini: „Deși opinia mea cu privire la situarea lui Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino stolnicul și Ion Neculce pe o anumită treaptă a valorilor culturii (istoriografiei) române diferă de aceea exprimată de mulți distinși cercetători ai scrierilor din vechime, totuși, respectul meu datorat domniilor lor pentru truda științifică, nobilă, îndelungată și cu atâta rod rămâne unul deosebit. Fără dănșii, nici cartea aceasta nu ar fi fost”.

Deși apărută în 2004, lucrarea, care este o reală contribuție în literatura noastră istorică și bibliografică, a rămas nerecenzată până astăzi, acesta fiind motivul care ne-a determinat s-o semnalăm, cu speranța că cei interesați o vor parcurge, deoarece ea sintetizează cele mai importante date biografice, iar un riguros aparat critic oferă multe posibilități de consultare a lucrării și de înțelegere a faptului că Grigore Ureche, Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino și Ion Neculce nu sunt doar cronicari, ci istorici erudiți.

LIDIA BRÂNCEANU

Notițe bibliografice

1. ТК RKP(b)-BKP(b) i naționalnii vopros, 1918-1933/CC al Partidului Comunist(b) Rus-Partidului Comunist(b) Unional și problema națională, 1918-1933, kniga 1, sub redacția L. S. Katagova, L. P. Koșeleova, L. A. Rogovaia, Moscova, ROSSPEN, 2005, 783 p.

Ne cerem scuze cititorilor noștri pentru că le prezentăm lucrări „vechi”, adică apărute anterior anului 2006! Considerăm că e mai util să le prezentăm – chiar și așa, în pofida unui anumit decalaj între data apariției lucrării și cea a prezentării ei – pentru că, în acest fel, specialiștii români au posibilitatea să afle măcar despre existența lor. Dacă luăm în considerare faptul că este vorba, în

marea lor majoritate, despre lucrări apărute în Federația Rusă, atunci demersul nostru pare de înțeles.

Este și cazul noului volum, din seria „Dokumentî sovetskoi istorii/Documente privind istoria sovietică”, rod al colaborării unor prestigioase instituții științifice rusești și occidentale (din Franța, SUA și Italia), care conține materiale documentare ce permit identificarea mecanismelor de constituire și evoluție a politicii naționale în perioada cuprinsă între preluarea puterii de către bolșevici și momentul declanșării crizei interne, provocată de foametea din Ucraina (1932-1933).

Documentele incluse în prezentul volum arată specialiștilor, pe de o parte, modul de luare a deciziilor în probleme naționale, și, pe de altă parte, cum au fost puse în practică aceste decizii, odată adoptate. De asemenea, varietatea surselor – documente care însoțesc diverse anchete, scrisori informative, cereri – oferă o imagine amplă privind situația din regiuni, din punct de vedere național.

Cu privire la România/Basarabia există două documente: *Raportul secretarului Comitetului de partid regional moldovenesc, O. I. Badeev, către V. M. Molotov, cu privire la raportul lui I. O. Dika „Despre organizarea culturală a Moldovei Sovietice. Împotriva orientării rusificatoare sub drapel sovietic”* (pp. 262-266) și *Scrisoarea adjunctului comisarului poporului pentru Afacerile Străine, H.G. Rakovski, către membrii colegiului Comisariatului pentru Afacerile Străine, despre Congresul Basarabenilor* (pp. 267-269).

2. Natalia Kozlova, *Sovetskie liudi. Ștenî iz istorii/Oamenii sovietici. Scene din istorie*, Moscova, Editura Evropa, 2005, 527 p.

Am zăbovit asupra acestui volum deoarece el reprezintă rodul unei abordări mai puțin întâlnite până în prezent, cel puțin în România. Autoarea – cunoscută specialistă rusă în filosofie și istorie – a utilizat ca surse documentare corespondența oamenilor simpli, jurnale personale, scrisori trimise de aceștia ziarelor și revistelor. Natalia Kozlova reușește să reconstituie cu o măiestrie extraordinară puzzle-ul vieții lui *homo sovieticus* în aspectele ei cele mai simple și obișnuite. În cuprinsul cărții se găsesc pagini antologice, în opinia noastră, despre adevărata societate civilă sovietică – am în vedere bucătăria, loc al marilor și celor mai diverse dezbateri din perioada sovietică –, precum și despre problemele cotidiene cu care oamenii se confruntau. Merită a fi amintit faptul că autoarea, începându-și activitatea de cercetare pentru lucrarea sa, a înființat prima arhivă privată din Rusia – Centrul de documentare „Arhiva populară” – care „adună așa-numitele documente de tip nou – urme ale practicilor cotidiene ale oamenilor simpli”. O lucrare care ne oferă o imagine mai puțin cunoscută despre realitățile cotidiene sovietice.

3. V. A. Kozlov, *Neizvestnii SSSR. Protivostoianie naroda i vlasti, 1953-1985/Uniunea Sovietică necunoscută. Opoziția poporului și puterea, 1953-1985*, Moscova, Editura Olma Press, 2006, 447 p.

Istoria „dezordinilor” populare din Uniunea Sovietică a fost dintotdeauna o temă închisă. Istoricul rus V.A. Kozlov oferă o imagine amplă a stării conflictuale dintre popor și autorități, în perioada post-stalinistă. Lucrarea a fost întocmită pe baza unor documente recent desecretizate din arhivele ruse, cu privire la revoltele din Gulag și la conflictele sociale și etnice. Este o lucrare mai puțin despre lideri și eroi, și mai mult despre oamenii simpli, care au făcut istorie în Uniunea Sovietică. O istorie care abia acum începe să fie cunoscută de marele public.

4. Egor Gaidar, *Ghibeli imperiū. Uroki dlia sovremennoi Rossii/Pieirea imperiului. Lecții pentru Rusia contemporană*, Moscova, ROSSPEN, 2006, 439 p.

Ultima lucrare a fostului vicepremier rus, Egor Gaidar, a fost cea mai vândută carte de istorie din Rusia, apărută anul trecut. Era, într-un fel, de așteptat, date fiind funcția deținută, precum și reputația sa de economist. Egor Gaidar reușește să prezinte problemele cu care se confruntă regimurile autoritare într-un stat multiethnic, a cărui economie depinde, într-o măsură considerabilă, de prețul la energo-resurse. Economistul rus analizează – pe baza unor documente recent intrate în circuitul științific – greșelile făcute de liderii sovietici, ajungând la concluzia că „sistemul politico-economic sovietic a fost, prin natura sa, instabil pe plan intern”. Dependența economiei sovietice de exportul masiv de resurse energetice, din perioada Brejnev, avea să se repercuteze negativ asupra performanțelor economice ale acesteia, contribuind, în final, la destrămarea Uniunii Sovietice.

5. Catherine Merridale, *Ivan's War. Life and Death in the Red Army, 1939-1945*, New York, Picador a Metropolitan Book Henry Holt and Company, 462 p.

S-au scris numeroase lucrări despre Armata Roșie în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Despre catastrofele prin care aceasta a trecut, despre faptele ei de vitejie, despre odiseea ei, despre ororile săvârșite în „drumul” ei de la Moscova la Berlin. Amintim doar lucrarea cunoscutului specialist englez, John Erikson, *Stalin's War with Germany* (vol. I, *The Road to Stalingrad*; vol. II, *The Road to Berlin*), care oferă o imagine amplă asupra Frontului de Est. Nici

una, însă, din aceste lucrări nu a fost scrisă din punctul de vedere al lui Ivan, simplul soldat sovietic. Este meritul doamnei Catherine Merridale de a fi pus la dispoziția publicului interesat prima lucrare, după știința noastră, în care este înfățișat drumul făcut de Ivan, de la declanșarea atacului german (22 iunie 1941) până la victoria finală de la Berlin (9 mai 1945) și drumul către casă. Scrisă pe baza surselor de arhivă, precum și a folosirii unui important număr de scrisori personale, lucrarea oferă o altă imagine a soldatului sovietic, diferită, în anumite momente, de cea vehiculată în literatura de specialitate. Lucrarea, în opinia noastră, reprezintă prima istorie socială, în care, grație documentării temeinice, spiritului critic și al harului literar al autoarei, soldații Armatei Roșii sunt personajele vii ale acestei mari tragedii care a fost războiul.

LAURENȚIU CONSTANTINIU